

τιο μὲ τὰ πλουσιότερογα τὰ λοῦσσα, μὲ τὰ λαμπρά του τὰ παλάτια, μὲ καὶ μὲ τὰ πάνωφρα, ποῦ νὰ ποῦμε, τῆς ἀθρώπινης τότε καρδιᾶς! — πῶς ἀπὸ τὰ παραμύθια, τὶς δεισιδαιμονίες, τὴν φαντασία τοῦ λαοῦ μας—τῷρα μάλιστα ποῦ ἔχουμε καὶ τοὺς δυὸ σπουδαίους τόμους τοῦ Πολίτη μας, τὶς Περιόδους μιὰ μιὰ τῆς Τρωμασμής—πῶς ἀπὸ τὸ Εἴκοσι: "Ενα—γιὰ νὰ ξαναμάθουμε καὶ λίγο ἡρωϊσμό. νὰ ξαναμάθουμε τὸ μῆσος ποῦ πρέπει καὶ ποῦ μῆς τιμῆ, νὰ ξεδιαλίσουμε κιάλιας τὶ λογῆς τῷρας εἰταν ἑκεῖνοι—πῶς ἀπὸ τὰ σπλάχνα κάθε χωριοῦ, ἀπὸ τὰ πόνωβα κάθε χώρας, ἀπὸ τὰ θησαρισμάτα τῆς κοινωνίας—γιὰ φανταστῆτε! τῆς κοινωνίας ὅπως μὲ τὰ μάτια μας τὴν βλέπουμε, τῆς κοινωνίας ἢ τῆς Πολιτικῆς ἢ τῆς Αθηναϊκῆς—μήπως δὲν τὸ εἶπαμε, δὲν τὸ ξαναείπαμε πῶς ἀπὸ παντοῦ, ἀπὸ κάθε ἄκρη, κάθε γωνία, κάθε ώρα καὶ κάθε στιγμὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, βγαίνει ἀλλάκαιρη πρωτότυπη, πρωτόφωτη ποίηση, γιγαντένια φιλολογία;

Τί νὰ σὲς τὰ λέω, παίδια—παίδια δηλαδὴ τοῦ Διαγωνισμοῦ μας, ποῦ ἐνῶ ἔχουμε τόσα καὶ τόσα νὰ κάνουμε, δὲ μοῦ κάνετε... τίποτε; Δὲν πειράζετε. Θὰ μοῦ κάνετε κατόπι, καὶ τὰ λόγια μας χαμένα δὲ θὰ πάνε. Μὴ θαξάρητε· ἡ ἐπίδικα μου δὲ σπαθί, ἐπίδικα, παίδιά μου, καὶ τὰ σῆς, ἐπίδικα καὶ στὴν Ἑλλάδα. Πίστη κι ἀλύγιστο θαξάρος. Ἀλήθεια τί μοῦ γίνεται, δὲν τὸ ζέρω κι δὲν εἴδος. Τὴν νοιώθω, μὲ τὸ ναι, τὴν νοιώθω κι ἀπορῶ· ἡ νιότη στὶς φλέβες μου βράζει. Ποτέ μου δὲν τὴν ἔννοιαν πὸ ζεστή, πιὸ φλογισμένη στὰ σωθικά μου. Τί είναι, καλέ, τὰ νιάτα, τὶ τὰ χρόνια τὰ εἴκοσι καὶ τὰ εἰκοσπέντε; Τὰ χρόνια τίποτα δὲν είναι. Ἡ νιότη μονάχα σημαίνει, καὶ μοῦ φαίνεται πῶς είμαι νέος δύο φορές. Δυο φορές, γιατί ἐδῶ δὲν είναι ὁ ζέρυρος ὁ ἀερινός ποῦ γλυγαδέβει τὸ μάγουλο τὸ νεανήσιο καὶ περνᾷ, ζέρυρος ποῦ μήτε τὸ χάδι του θυμάσται, ἀμαρτυρεῖς θρούσες. Γνώριστα μπόρες καὶ γνώρισα φουρτούνες πίκρες, κακημούς καὶ βάσανα, μήτε τὰ λογαριάζω πιά. "Εμαθε τί θὰ πῃ θλιψή, μάλιστα καὶ θλιψές, ἐπειδὴ χρίσινη είναι τὰσκέρι τους κ' ἔχει μύριαν εἰδῶν· τὸ θάνατο ἔχει τὸν εἶδα κι ἀκόμα μοῦ καίνι ἀπὸ τὰ δάκρυα τὰ φλέβαρά μου. Μὰ τὸ γερὸ τάνοξιάτικο τὰσκέρι πάντα φυσά καὶ πάντα μὲ συνεπαίρει· μέσα μου ἡ φυσηματιά του δυνάμωσε ὡς καὶ τοῦ πόνου τὴν μπορεστιά. Δὲν ξέχασα τὴν δυστυχία μὲ τὴν δυστυχία γίνεται· ἡ νιότη συνειδιστή. Ζέρει πῶς ἐπιθετεῖ καὶ συνάχια ζέρει

πῶς ὑπάρχει διπλά. Η σιγανὴ τῆς νύχτας ἡ ἐργασία, ὅταν δλοι κοιμοῦνται κι ὅταν ἐσύ δουλέθεις μὲ τῆς λάμπαις σου τὸ ἥμερο τὸ φῶς, μοῦ φέρνεις στὸ νοῦ γεννάκους, δροσάτους λογισμούς. Σκοτάδι· σκοτάδι γῆρας γῆρας καὶ στὴν ζωὴ μας, ἀφοῦ ἀπὸ καὶ βγήκαμε καὶ καὶ πάμε. Θωρῶ ἥσυχα τὸν τάρο ποῦ μὲ προσμένεις καὶ μῆς προσμένεις· σὰν κατεῖδω στὰ τρίσταθλα του, θὰ μ' ἀκούσῃ νὰ τοῦ φάλω τὸν ὑμένιο τῆς ζωῆς, ποῦ τοῦ φάλλω καὶ δωπέρα. Γιατί σχι; Νὰ ποῦ καὶ τὴ νύχτα φέγγεις στὴν κάμαρά μου· νὰ ποῦ φέγγεις τὴ νύχτα καὶ στὴ δουλειά. "Ετοι, ἀθανατη κ' ἡ νιότη, μέσ' τὰ σκότεινα γεράματα, λάμπει καὶ φωτοβόλαται. Δὲν μπορῶ τὴν ἀπελπισία νὰ καταλάβω. Πῶς νὰπελπίζεται κανεὶς μὲ τὴν Ἰδέα; Θαρρεῖς κ' είναι Κόρη πανόμορφη, μοναδική, ἡ Ἀγαπητήνη. Χαρέ σου νὰ πέφτης μπροστά της γονατιστὸς, τὸ ποδαράκι της νὰ φιλήῃς, τὰ δαχτύλια τῶν ποδιῶν της ναγγίζεις, κάποτε νὰ θωράξῃς τὸ πρόσωπό της. Τὸ πανάγαθο, τὸ παναιώνιο. "Ἄχ! καὶ τὰ μάτια της ἑκεῖνα τὰ μεγάλα τὰ μεγάλα, τὰ θεόγλυκα! Ἄμε, ἡ ἀγάπη τους ποῦ σὲ περεχύνει καὶ ποῦ σὲ λούζει! Σ' ὅλονων σήμερα τὰ στήθια ξυπνήσῃ, ἡ ἀπέθαντη. Βλέπω τετραφάνερα σημάδια πῶς κάποια πνοὴ καινούρια ζωγόνεψε τὰ χωμάτα τὰ ιερά, κ' ἡ νιότη, ποῦ ζναχλίζουν, χοχλακία ἀναβλήζουν, χοχλακιάζουν καὶ ὄρμαντες ἀπὸ τὰ σπλάχνα μου τὰ νερά της, ἀλλοὶ ἵσως δὲν είναι παρὸς συναίστημα τῆς νιότης ποῦ σήμερα φυσικώνεις καὶ τῶν ἀλλωνῶν τὶς καρδιές, ἵσως ἄλλο δὲν είναι παρὰ ποτάμι· ποῦ ὡς ἐμένα κατέβηκε ἀπὸ τὸ ὄψος δημού ζνοίζει πιὰ γιὰ μῆς ἡ ἀστείρεψη βρύση τῆς Ἰδέας.

ΨΥΧΑΡΗΣ

"Γετ. γρ. "Ελαβα, γιὰ τὸ Διαγωνισμὸ τοῦ 1905, ἐν δρᾶμα, ἐνα είδος πεζὸς ποιῆμα, πολὺ περίεργο, τοῦ Πλούσιου δ Γιώς. Βέβαια πῶς ἀλλάσσετο δὲν είναι ἡ τουλάχιστο δὲ μοῦ φτίνεται· νῦντι. Μὰ ἡ γλώσσα του ἡ καθαρτὸ φωναλίκη, μὲ καρά. Καὶ ζωὴ μέσα, καὶ φλόγα δαη θέλεις. Βλέπω καὶ δὲ γελάστηκα, στὸ τέλος τοῦ θρού μου, λέγοντας πῶς κάτι τρέχει καὶ ζυπνοῦμε. Τέτοια μοῦ γράψεις κ' ἔνας φίλος· ακάπτως καλήτερα πάντα νὰ γίνουνε τὰ πράματα· τὰ στραβὰ μάτια μισθωματίζουνε, ἐν καὶ δὲν ἀνοίκειε ἀκόμα διάπλατα στὸ φῶς. Φῶς καὶ στὸ δρᾶμα τοῦ ἀγνωστοῦ μου διαγωνιστῆ. Μοῦ τρέστειλε κιόλος ἀφοῦ γράψηκε ἡ προκάμψη μου ἀφτή γιὰ τὸ 1904, νὰ μοῦ δεξῆγη, χωρὶς νὰ τὸ ζέρη, πῶς δίκειο είγα καὶ δὲν ἀπελπίζομουνε. "Ανάγκη διως νὰ συνενοθοῦμε γιὰ μερικά, καὶ τὸν παρακαλῶ νὰ μοῦ δηλώσῃ τὸνόμα του, ἀφοῦ είναι τὸ μόνο, κι δινόματα φέτο δὲν ἔχω ἄλλα.

στὶς ἀλλες πολιτεῖες. τότες μὲ τὰ γνωστικὰ ζεργίσκαν πιὰ λίγοι πιὸ νὰ κράζουνται Ἑλληνες, ὅχι δύναται πῶς μπορεῖται πεζὸν καὶρός ἀκόμα γιὰ γενικερται τὴν ὄντηνα καὶ σ' ὄλους. Καὶ μῆς τὸ δελχίνει πρώτα πρώτα τὸ "Ομηρος. Γιατί ἐν κι ἔχεις πολὺ στέρεα κι ἀπὸ τὰ Τρωϊκά ςκόμα. ὡς τόσα πουθενά δὲν τοὺς λίγους μαζί "Ἑλληνες, μήτε ἀλλους ἔχον τοὺς μὲ τὸν Ἀγιλλέα ἀπὸ τὴν Φτιώτιδα που καὶ πρώτοι είταν Ἑλληνες, περὶ Ἀγαστούς τους καρκίνει μέσα στὰ πραγμάτια σου κι "Αργίτες καὶ Δαναοίς. Μὰ μήτε θερέαρους δὲν ἀναρρένει πουθενά, ἐπειδὴ μήτε τὸ "Ἑλληνες, κακώς ἔργον νομίζω, δὲν είγαν ἀκόμα ζεγκωριστεῖ σ' ἔνα δῆλο τοὺς ὄντηνα ἀντίθετο. Ήτανενος λοιπόν — ποῦ λίγοι λίγοι πρώτα, καθίσις δηλαδὴ σμίγκανε γάρα γάρα, καὶ ποῦ ἐπειταὶ ὅλοι τοὺς μαζὶ ὄντηναςτηναν "Ἑλληνες—πρὸν τὰ Τρωϊκά ἀπὸ ὄντηνα καὶ ἀσυγκονινία δὲν κατεπιάστηκαν τίποτα ἔνωμένοι. Μάλιστα καὶ σ' ἀρτὸ τὸν πόλεμο ἐπειταὶ βγῆκαν ἀντάμια, ὅταν ποὺ ταξίδεψαν τὴν θάλασσα πιὸ πολὺ.

4. Γιατὶ ἀπὸ δύσσεις ζέρουμε ὁ Μίνος φημίζεται ὡς ἡ πιὸ ἀρχαιός θεμελιωτὴς ταχτικοῦ κι ὡς πομπαν τικός δράστης τῆς τώρα ἐλληνικῆς θάλασσας, που καὶ κατάχτησε τὰ Δωδεκάνησα καὶ πρωτοποτεῖται τὰ πιὸ πολλά τους, διώγκωντας τους Καρες

πῶς ὑπάρχει διπλά. Η σιγανὴ τῆς νύχτας ἡ ἐργασία, ὅταν δλοι κοιμοῦνται κι ὅταν ἐσύ δουλέθεις μὲ τῆς λάμπαις σου τὸ ἥμερο τὸ φῶς, μοῦ φέρνεις στὸ νοῦ γεννάκους, δροσάτους λογισμούς. Σκοτάδι· σκοτάδι γῆρας γῆρας καὶ στὴν ζωὴ μας, ἀφοῦ ἀπὸ καὶ βγήκαμε καὶ καὶ πάμε. Θωρῶ ἥσυχα τὸν τάρο ποῦ μὲ προσμένεις καὶ μῆς προσμένεις· σὰν κατεῖδω στὰ τρίσταθλα του, θὰ μ' ἀκούσῃ νὰ τοῦ φάλω τὸν ὑμένιο τῆς ζωῆς, ποῦ τοῦ φάλλω καὶ δωπέρα. Γιατὶ σχι;

Νὰ ποῦ καὶ τὴ νύχτα φέγγεις στὴν κάμαρά μου· νὰ ποῦ φέγγεις τὴ νύχτα καὶ στὴ δουλειά της ναγγίζεις, καὶ φωτοβόλαται. Δὲν μπορῶ τὴν ἀπελπισία νὰ καταλάβω. Πῶς νὰπελπίζεται κανεὶς μὲ τὴν Ἰδέα; Θαρρεῖς κ' είναι Κόρη πανόμορφη, μοναδική, ἡ Ἀγαπητήνη. Χαρέ σου νὰ πέφτης μπροστά της γονατιστὸς, τὸ ποδαράκι της νὰ φιλήῃς, τὰ δαχτύλια τῶν ποδιῶν της ναγγίζεις, κάποτε νὰ θωράξῃς τὸ πρόσωπό της. Τὸ πανάγαθο, τὸ παναιώνιο. "Ἄχ! καὶ τὰ μάτια της ἑκεῖνα τὰ μεγάλα τὰ μεγάλα, τὰ θεόγλυκα! Ἄμε, ἡ ἀγάπη τους ποῦ σὲ περεχύνει καὶ ποῦ σὲ λούζει! Σ' ὅλονων σήμερα τὰ στήθια ξυπνήσῃ, ἡ ἀπέθαντη. Βλέπω τετραφάνερα σημάδια πῶς κάποια πνοὴ καινούρια ζωγόνεψε τὰ χωμάτα τὰ ιερά, κ' ἡ νιότη, ποῦ ζναχλίζουν, χοχλακία ἀναβλήζουν, χοχλακιάζουν καὶ ὄρμαντες ἀπὸ τὰ σπλάχνα μου τὰ νερά της, ἀλλοὶ ἵσως δὲν είναι παρὸς συναίστημα τῆς νιότης ποῦ σήμερα φυσικώνεις καὶ τῶν ἀλλωνῶν τὶς καρδιές, ἵσως ἄλλο δὲν είναι παρὰ ποτάμι· ποῦ ὡς ἐμένα κατέβηκε ἀπὸ τὸ ὄψος δημού ζνοίζει πιὰ γιὰ μῆς ἡ ἀστείρεψη βρύση τῆς Ἰδέας.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΑΝΤΙΟ ΕΛΛΑΔΑ!

Γιὰ νὰ πάω ἀπὸ τοὺς Λάκκους στὰ Χαριά ἐπερπετεὶ πὰ περάσω ἀπὸ μέσα ἀπὸ ἓνα χωρὶς ποῦ τὸ λέγετο Φουρνέ. Κάθισα λίγο στὸν καφενέ γιὰ νὰ ξεκουραστῶ κι ἐπιτρέπω νὰ συναχτά στὸν καφέ μου κανονικόντας τὸν κουβέντες τὸ χωρικῶν ποῦ μὲ φωνὲς συζητοῦσιν γιὰ τὸ πόλεμο, γιὰ τὰ Μακεδονικὰ καὶ γιὰ χίλια δυὸ ἄλλα. "Αξαφογα τὸ μάτι μου ἐπεσεις οὐ μιὰν εἰκόνα στὸν τοῦχο τοῦ καφενέ κολλημένη τῆς δροσίας τὰ χτυπητὰ χωρίματα εἴναι λασπόντα τραβήσανε τὴν προσοχή μου. "Απὸ περιέργεια σημάθημα καὶ πλησίασα στὴν εἰκόνα. "Απὸ χέρι μέσαντας οὐ μιὰν εἰκόνα στὸν τοῦχο τοῦ καφενέ καὶ πολλαπλά χωρίματα εἴναι λασπόντα τραβήσανε τὴν προσοχή μου. "Απὸ περιέργεια σημάθημα καὶ πλησίασα στὴν εἰκόνα. "Απὸ χέρι μέσαντας οὐ μιὰν εἰκόνα στὸν τοῦχο τοῦ καφενέ καὶ πολλαπλά χωρίματα εἴναι λασπόντα τραβήσανε τὴν προσοχή μου. "Απὸ περιέργεια σημάθημα καὶ πλησίασα στὴν εἰκόνα. "Απὸ χέρι μέσαντας οὐ μιὰν εἰκόνα στὸν τοῦχο τοῦ καφενέ καὶ πολλαπλά χωρίματα εἴναι λασπόντα τραβήσανε τὴν προσοχή μου. "Απὸ περιέργεια σημάθημα καὶ πλησίασα στὴν εἰκόνα. "Απὸ χέρι μέσαντας οὐ μιὰν εἰκόνα στὸν τοῦχο τοῦ καφενέ καὶ πολλαπλά χωρίματα εἴναι λασπόντα τραβήσανε τὴν προσοχή μου. "Απὸ περιέργεια σημάθημα καὶ πλησίασα στὴν εἰκό

βδο Καὶ ἐκτηπήσα Κατὰ τὴν Κεφάλη τὸν Προτοὺν καὶ τὸν ἔγκρεμησα "Ἐγώ δὲ ἐνομήσα διὴ ἀπεβιοσε οὐτος τον ἐκατελυφα καὶ επαρτη εἰς ΤΗ ΓΗ Αμεσος ἐκτήπησα καὶ τὸν Δεφτέρον Μεράβδο κατὰ τὴν Κεφάλη καὶ τὸν ἔγκρεμησα απο τον Ημιονό τον καὶ επαρτη εἰς ΤΗ ΓΗ 'Ο δε τριτος ἔγιρσε νὰ μου καμη τη παρατηρηση Και ἀμέσος τουλεγό Στάσου Σκατολίστε καὶ τὸν ἔξιγονα νὰ τον ἐσκλαβο αλὰ ἄφου Ήδα οτη Δέρητο Δινὰ τὸ νὰ τὸ γενικλαβο ἐπιστρεψε εἰς την δικα μον Και βλεποντας ἐνόπιο μον τον Δεφτέρο και Τον ἰεγὸ «Ἀκομής Σκατόπησε θὰ σέχε νὰ ζῆς Αμεσος τον ἐκτηπήσα μεν γάρδο κάτα την ιεφαλη και ἐπέσε ἀπο τὸν "Ημιονό τον "Ἐγώ δε φέροντας μαχαίρα και κατασφάξα αὐφιδιο ωστε ἀπεβιώσε 'Η δε ΓΥΝΗ ΜΟΥ ΤΡΕΞΑΣ Και μερηπασε οπως Σοση τὸν 'Οδομαρο Διά να μη γαδουμε Αλὰ δε ητο δυνατὸ "Οσή πιοτεβγετε Χρηστὸ και τον ἐπροσκυνατε ἔμενα τῷν καταδίκω δῆτα βοηθάτε.

* *

"Αφοῦ τὴ διάβασα δὲν ἥξερα ἀν ἐπρεπε νὰ γελάσω ἢ νὰ κλάφω γιὰ δ, την είδα κι ἐδιάβασα. Και συλλογίστηκα· Τὰ λόγι' ἀφτὰ σὲ ποιὰ γλῶσσα εἶναι γραμμένα; σὲ καμιά. Μὰ καλὰ, δ ἀθρωπος ἀφτὸς δὲν ἔχει γλῶσσα; ἔχει. Πῶς λοιπὸν δὲ γράφει στὴ γλῶσσα τον; "Αν δ ἀθρωπος αὐτὸς εἴτανε Γάλλος, ἢ "Αγγλος ἢ τέλος πάντων κάθε ἄλλο παρὰ Ρωμιὸς σὲ ποιὰ γλῶσσα θῆγοαφε; Βέβαια στὴ Γαλλικὴ ἀν εἴτανε Γάλλος ἢ στὴν "Αγγλικὴ ἢ στὴ Γερμανικὴ ἀν εἴτανε "Αγγλος ἢ Γερμανός. Οὐλοι λοιπὸν οἱ ἀθρωποι γράφουντε στὴ γλῶσσά τους, στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ ποῦ εἶναι καὶ ἐπιστημονικὴ καὶ φιλολογικὴ καὶ θεμικὴ τους γλῶσσα, ἐνῷ δ φωμιὸς ἀν ἔρει λίγα λίγα γράμματα σὲ καμιὰ γλῶσσα δὲ γράφει· βέβαια ἢ καθαρέβουνται δὲ μαθαίνεται, ἢ δημοτικὴ μᾶς βρωμάσει, δές του λοιπὸν «ἐπράπη εἰς τὴ γῆ» και «διαπραγμάτεις» κτλ.

"Ο ἀθρωπος ἀφτὸς ὅταν εἴτανε μικρὸς θὰ πῆγε στὸ σκολεῖο. Ἐκεὶ δ δάσκαλος προσπαθοῦσε νὰ τὸν μάθῃ ἢ δόδες τῆς δόδοι· πατόρθωσε μ' ἀφτὸ, τίποτα δ δάσκαλος; Ναί, πατόρθωσε νὰ φεύγει τὴ γλῶσσα ποῦ δίδαξε μὲ τὸ περίφημο ἐκεῖνο δ δο ποῦ σὲ καμιὰ γλῶσσα δὲν ἀνήκει, ἀντὶς νὰ τὸν ἀφίσῃ νὰ λέγῃ δ δρόμος τοῦ δρόμου ποῦ ἔτοι τόμαθε ἀπὸ τὴ μάννα του κι ἔτοι ξακλουθῇ νὰ τὸ λέγῃ ὅταν μιλάει. Ζήτηξ δ δάσκαλος νὰ τοῦ μάθῃ τὴ μετοχὴ τρέξιας και τὸν ἔπιοτ' ἄλλο δὲν ἔκαμε παρὰ ποῦ τοῦ στρέ-

βλωσε τὸ γλωσσικό του αἰσιημα κι ἔγιν' αἰτία νὰ βλέπουμε σήμερα ἵνα ΤΡΕΞΑΣ Η ΓΥΝΗ γιὰ τὸ δόπιο θᾶπιανε τὴ μαλλιά του δ καλός μας δάσκαλος και θὰ σκέπτανε γιὰ τὴν ἔχιροχιαση τῶν συνταχτικῶν ποῦ δὲν μπορέσανε ἀκόμα νὰ μᾶς μυήσουν εἰς τὸ ἀφθαστον καλός τῆς παγκάλου 'Ελλάδος φωνῆς!

Μὰ, δάσκαλέ μου, μὴ φωνάζεις δ ἀθρωπος ποῦ γραψε τρέξιας ἢ Γυνὴ δὲ φταίει καθόλου, φταῖς ἐσύ, δάσκαλέ μου, ποῦ τοῦμαθες νὰ γράφῃ σὲ κάθε σειρὰ εἰκοσι «τρέξας» φταῖς ἐσύ ποῦ τοῦμαθες νὰ περιφρονῇ μιὰ γλῶσσα τέλεια, ἐσύ ποῦ νόμιμες πῶς θὰ πατορθῶσῃς νὰ τὸν κάμης νὰ γράψῃ μιὰ μούμια χωρὶς ζωὴ και ἐπομένως χωρὶς ζωταρή ωμορφιά.

Και φανιάστηκα τὸ θαμάσιο ἀφτὸ γερόγραφο ὅπερ' ἀπὸ καμιὰ πεντακοσιάρια χρόνια στὰ χρόνια ἐνὸς ἐπιστήμονα γλωσσολόγου ποῦ θᾶθελε νὰ ἔξετάσει τὴ σημερινή μας γλῶσσα, μὴ ἔφερε στὸ νοῦ μου τὴν ἀγωνία τοῦ ἀθρωποῦ καὶ τὸν ἰδρωτα ποῦ θᾶχνε γιὰ ν' ἀνακαλύψῃ σὲ ποιὰ γλῶσσα εἶναι γραμμένο τὸ ἔξοχο ἀφτὸ γερόγραφο και ... οἰχειφα τὰ χάλια μας. Τὶ δυστύχημα! πάω νὰ πιστέψω πῶς δ Θεός μιὰ γιὰ πάντα τὴν παταράστηκε τὴν καῦμένη τὴν 'Ελλάδα μας!

* * *

* Ελλάδα μας!

Χανιά 12 του Γεννάρη 1905.

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ „ΝΟΥΜΑ“

Δὲν πρέπει νὰ ἔσταση κανένας πρῶτα-πρῶτα δὲν θὰ πετύχῃ ἢ ὅχι δ διαγωνισμὸς τοῦ «Νουμᾶ» γιὰ νὰ γράψῃ ἀλφαριτάριο στὴν ἀληθινή μας γλῶσσα. Τὸ ζήτημα εἶναι νὰ νοιώσουν δῆλοι τὴ σημασίᾳ τοῦ διαγωνισμοῦ κι ἂμα τὴ νοιώσουν δῆλοι τὴ γενικότητα τοῦ διαγωνισμοῦ κι ἂμα τὴ νοιώσουν μέσον ἀπὸ τὰ στήθια τους ἀνάτασσα φυσικῆς ἐκσορατησης και ὅταν κάμουν δ, τι μπορέσουν γιὰ νὰ πετύχῃ. 'Αρχὴ μεγάλης δουλιάς ποῦ ἀποτελέσματα μεγάλων θὰ φέρῃ. "Ετοι πρέπει νὰ τὸν πάξουν δῆλοι τὸ διαγωνισμὸς τοῦτο. Ποιός, ἀμα καθήσηρ νὰ καλοσεφτῆ, δὲ θὰ παραδεχτῇ, δτι τὴ μέρα ποῦ τὸ παιδί θ' ἀρχίσῃ νὰ μαθαίνῃ στὸ σκολεῖο τὴ γλῶσσα ποῦ μιλάει και στὸ σπίτι του, θ' ἀρχαπήσῃ τὸ σκολιό; Κι ἄμα τὸ ἀγαπήσῃ, θὰ στολίσῃ και τὸ μιαλό

του και τὴν ψυχὴ του μ' ὅλα τὰ χαρίσματα, ποῦ θὰ τοῦ είναι τὸ μεγαλύτερο θούθημα θετερίς, δταν μπῆ μέσα στὸ δύσκολον ἀγώνα της πλατιάς ζωῆς;

Γι' αὐτὸ πρέπει τὸ διαγωνισμὸς τοῦ «Νουμᾶ» σὰν γλυκοχάραμα πνευματικῆς λευτεριᾶς νὰ τὸν χαιρετίσουμε. Δὲν ἔχω τὴν ἴδεα—ὅπως δὲ τὸ λέει κι δ ἴδιος—δτι τὸ ἀναγνωσματάρι, ποῦ θὰ πάρῃ τὸ βραβεῖο, θὰ μπῆ και στὰ σκολιά πολὺ γλήγορα. Μὲ τὸ δάσκαλισμὸς ποῦ βασιλεύει σήμερις ὅχι μόνο στὸ σκολεῖο παρὰ και σ' δλη τὴ ζήση τοῦ "Εθνους μας, τέτοιο πρόδιμα είναι πολὺ δύσκολο, κιν δχι ἀδύνατο. Μὰ θὰ λάμψῃ κ' ἡ μέρα τῆς ἀληθίαις, ποῦ τὸ παιδί πρωτοπαγανόντας στὸ σκολεῖο θὰ κρατήῃ στὸ χέρι του ἀναγνωσματάρι, καλύτερο—ἔτσι ἐλπίζουμε κ' έτσι θὰ γίνη—ἀπὸ κενο ποῦ θὰ βρεθεῖ φη μητρικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ «Νουμᾶ».

Στὶς μέρες μας, σ' ἀλλα θήνη τὸ ζήτημα, μὲ ποιὸ ἀναγνωσματάρι πρέπει νὰ πρωτομαθαίνῃ τὸ παιδὶ γράμματα, ξεφαχνίστηκε και φιλοκοσκενίστηκε ἀπ' δλες τὶς μεριές και τώρα κοιτάζουν νὰ δρίσουν ποιὰ είναι ἡ καλύτερη καλλιτεχνικὴ μόρφωση τοῦ μικροῦ παιδιοῦ. "Αξαρνα στὴ Γαλλία τώρα τελευταῖα γίνεται συνέδεια πάνου σὲ συνέδρια ἀπὸ τοὺς σοφοὺς δάσκαλους και σοφοὺς καλλιτέχνες γιὰ νὰ ποῦν ἵσως τὴ στερνὴ λεῖξη, πῶς πρέπει ν' ἀρχίζῃ ἡ καλλιτεχνικὴ μόρφωση στὸ σκολεῖο και ποιὸς ἡ καλύτερος τρόπος νὰ μορφώνεται τὸ αἴσθημα τοῦ παιδιοῦ γιὰ νὰ νοιάθῃ και νὰ αιστάνεται τὴν διαρροιά. 'Εμεῖς ἐδῶ δὲν ἀρχίσαμε ἀκόμη νὰ σκεφτόμαστε πῶς τὸ παιδὶ δὲ μαθαίνει στὸ σκολεῖο γράμματα καταπάντας πρέπει και καταπάντας ἡ ἀληθίαις κ' ἡ φύση τὸ θέλουν. Γι' αὐτὸ δσοι μποροῦνε νὰ καταπάστον τὸ γράψιμο ἀληθινοῦ ἀναγνωσματάριο πρέπει μ' ἄγια συγχάνυση, μὲ συνέπαρμα φυσικὸ, μὲ θαυμοτόχαστη ἀπόραση νὰ ριχτοῦνε σ' αὐτὴ τὴ δουλιά. "Ας βάλουν καλὴ στὸ μικρό τους, δτι ἔνα μικρό, μικρούτεσκο μαγνητόματα καθαρέβουνται δὲ μάργαρη μεγάλη τὴ φυλή μας. Δὲν είναι υπερβολὴ αὐτὸ ποῦ λέω. "Ας κοιτάζουν στὴν 'Αγγλία τὶς γίνεται. Ἀπὸ χρόνια και χρόνια δούλεψαν και δουλεύουν ἀκόμη πολλοὶ σοφοί, πιτύδιοι γιὰ τέτοια δουλιά, νὰ φτιάσουν ἀναγνωσματάρι μικρό, ποῦ κάνει μεγάλους τοὺς πολίτες. 'Ομπρές λοιπὸν στὴ δουλιά κ' οι "Ελληνης πυῦ νοιάθουν ὅτι ἔχουν τὴν υποχρέωση νὰ ξεσκλαβώσουν ἀπὸ τὰ σίδερα τοῦ δάσκαλισμοῦ τὰ μελλούμενα σκοληταρούδια. 'Ομπρές στὴ δουλιά γιὰ νὰ φτιάσουν δχι μεγάλους

σιοι. Και πρῶτοι ἀρχιταν γυμναστικὰ (1), και μὲ τὴ γυμναστικὴ ἀλείφτηκαν λάδι βραζοντας στὸ φόρο τὰ ροῦχα τους. Παλαιά όμως, ἀκόμα και στοὺς 'Οδυμπιακοὺς ἀγῶνας παράθηγαναν οἱ ἀθλητὰς φορῶντας ζουνάρια γύρω στ' ἔχαρμα, και δὲν εἶναι πολλὰ γρόνια ποῦ τοπεψύχουν καθίδια και σὲ μερικὰ ζενικὰ θῆνη, μάλιστα τῆς 'Ασίας, συνηθίζουνται ἀγῶνες μὲ γροθίες και παλευχ, και τὸ κάνουν ζουναρωμένοι. Μὲ πολλὰ και σ' ἔλλα μπαρούσες νὰ δεξεις τους παλιοὺς "Ελληνες πώς είχαν όμια τὰ συστήματα μὲ τοὺς τωρινοὺς ζένους.

7. Κι' οι πολιτεῖες σέσες σπιτώθηκαν τώρα ς-στέρα, δταν πιὰ ταξιδεύει δ κόσμος πιὸ ἀφολα, ἀχτές ἔχοντας περισσά τὰ μέσα τὶς ἔχτιαν καλλητὰς στὴ θάλασσα, και κλιούσανε μὲ τειχία τοὺς ισθμοὺς ζητῶντας ἐμπορικὴ ἀσφαλεία και τὴ δύναμην ἀντιστέκουν δ καθίσις τους στοὺς γειτόνους τους. Οι παλιές όμως πολιτεῖες, ἔνεκα δ πειρατεῖα ποῦ βάσταξε τόσο πολὺ, εἴτανε σπιτωμένες ἀρκετά πέρα ἀπὸ τὴ θάλασσα, κι' οι νησιώτικες κι' οι στεριανὲς (γιατὶ ἀλληλοκουρσέονταν και κούρσεονται κι' δσους ἀλλοὺς μὴ δντας θαλασσινοὶ καταικοῦσαν κάτου), κι' ως στὰ τώρα ἔτοι είναι σπιτωμένοι, ἀψηλά.

(2) Τὸ κείμενο ἐγγυηθώσαν. Νομίζω ἐγγυηθώσαν.

8. Κι' οι πιὸ πειρατάδες εἴτανε οι νησιώτες, ὅντας Κάρες και Φοίνικες, γιατὶ ἀφτὸ δίχως ἄλλο κατοικησαν τὰ περισσότερα νησιά. Και νὰ δη ἀπόδειξῃ. "Οταν στὸν καιρὸ τούτου τοῦ πολέμου ξεμόλειψαν οἱ 'Αθηναῖοι τὴ Δῆλο, και στήκωσαν τὶς νεκροθήκες ὅσες ἔμεναν τῶν πεθαμένων μέσω στὸ νησί, οἱ μισοὶ τους και παραπάνου φάγηκαν Κάρες, και τους γνώρισαν κι' ἀπὸ τὴν ἀρματωσά τους τὴ θαμένη μαζί τους κι' ἀπὸ τὸν τρόπο ποῦ θάβουν οἱ Κάρες ἀκόμα και σήμερο. Μὲ σὲ θεμέλιωσε δ Μίνος ναυτικό, τότ' ἔγιναν πιὸ ἀφολα τὰ ταξιδια μεταξύ τους (γιατὶ ἀπὸ τὰ νησιά τοὺς ἔθιωσε δ Μίνος τους κακούργους δταν μαθέσε σπίτιων και τὰ περισσότερα τους), κι' οι άθρωποι οἱ κοντά στὴ θάλασσα, ἀπόδειξης τὴν ἀρματωσά της γύρωσι, κι' οι δστερα ποὺ πάστας πιὸ πολλὰ χρήματα, κατοικοῦσαν πιὸ σταθερά, μερικοὶ τους μάλιστα και τειχογραφίστηκαν σὰν ποὺ πλούτικαν δλ